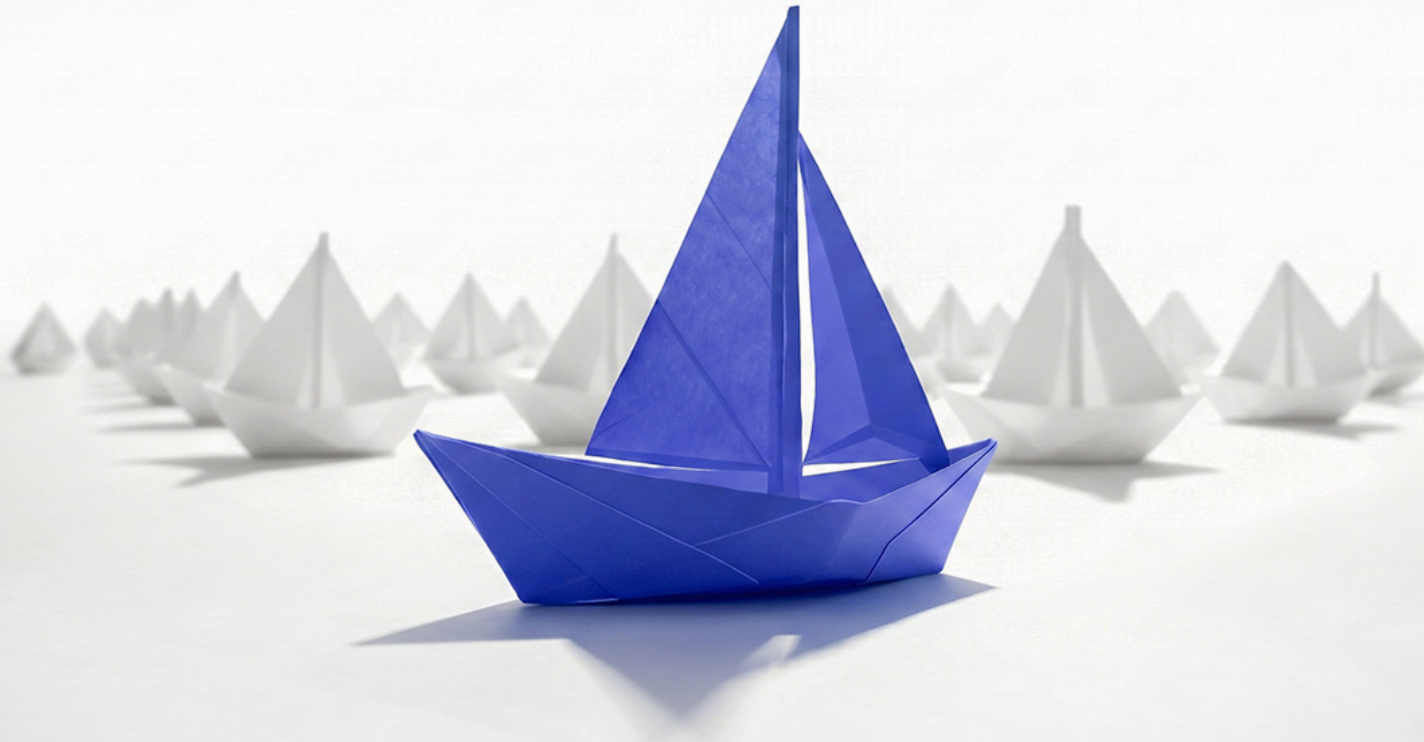

تاثیر جنگ بر بازار کار

تحلیلی از پیامدهای جنگ بر اشتغال، استخدام و رفتار بازار کار

جابویژن

مقدمه مدیران

در دوره‌های بحران، یکی از حوزه‌هایی که از **نااطمینانی و بی‌ثباتی** تأثیر می‌پذیرد، **بازار کار** است. بازار کار از اتفاقات چند ماه اخیر آسیب دیده و نمی‌توان اثر این شرایط را نادیده گرفت؛ کارجویان، شاغلین، کارفرمایان و سیاست‌گذاران باید متناسب با شرایط جدید تصمیمات جدیدی اتخاذ کنند. ولی بدون وجود داده و در شرایط ابهام فعلی ممکن است به دام **واکنش بیش از حد بدبینانه یا خوش‌بینانه** دچار شوند.

از سویی، ساده‌انگاری است اگر تصور شود که وضعیت بازار کار دچار شوکی قابل توجه نشده است و از سوی دیگر نادرست است اگر تصور کنیم که بازار کار فروپاشیده شده، فرصت‌های شغلی همه نابود شده و همه سازمان‌ها در حال تعدیل نیروهای خود هستند و امیدی به هیچ بهبودی نیست.

ما در جاب‌ویژن، به‌عنوان بزرگ‌ترین پلتفرم کاریابی تخصصی کشور، وظیفه خود می‌دانیم تا بخشی از ابهام موجود در این دوره را کاهش دهیم. این گزارش می‌کوشد با بهره‌گیری از داده‌های جاب‌ویژن، نشان دهد **جنگ** چه اثری بر **بازار کار** داشته است. هدف ما این است که تصمیم‌گیری درباره بازار کار، چه در سطح فردی، چه سازمانی و چه سیاست‌گذاری، بر پایه تصویر دقیق‌تری از واقعیت انجام شود.

شرایط جدید بازار کار، همه بازیگران این حوزه را با ضرورت بازنگری در برنامه‌ها و رویه‌های خود روبه‌رو کرده است. **سیاست‌گذاران برای طراحی حمایت‌های مؤثر، کارفرمایان برای تصمیم‌گیری درباره جذب، نگهداشت و برنامه‌ریزی نیروی انسانی، و کارجویان برای شناخت بهتر فرصت‌ها و مسیرهای شغلی،** نیازمند تصویری شفاف‌تر از وضعیت بازار هستند.

از همه صاحب‌نظران، سیاست‌گذاران، مدیران سازمان‌ها، فعالان منابع انسانی و دغدغه‌مندان بازار کار دعوت می‌کنیم که این گزارش را مطالعه کنند و از داده‌ها و یافته‌های آن برای فهم بهتر شرایط و طراحی راه‌حل‌های مؤثرتر بهره بگیرند. باور داریم که عبور از دوره‌های دشوار، بدون گفت‌وگوی مبتنی بر داده و تصمیم‌گیری آگاهانه ممکن نیست.

ما به آینده‌ای چشم‌دوخته‌ایم که در آن، با وجود همه دشواری‌ها، در ایرانی سربلند، هر ایرانی به شغلی که شایسته آن است دست پیدا کند. در این مسیر، جاب‌ویژن در کنار بازار کار ایستاده است؛ تا به کارجویان کمک کند شغل مناسب خود را پیدا کنند و به کارفرمایان کمک کند بهترین نیروها را جذب کنند.

هر کسی لایق یک شغل خوب است – امیدواریم این گزارش گامی کوچک در تحقق رویای بزرگ شغل خوب برای همه باشد.

مقداد ولایی

هم‌بنیان‌گذار
و هم‌مدیرعامل جاب‌ویژن

هادی محمدآبادی

هم‌بنیان‌گذار
و هم‌مدیرعامل جاب‌ویژن

The background features a solid blue color with decorative elements. On the left, there are two overlapping wavy lines, one in a lighter blue and one in a slightly darker shade. A small white circle is positioned on the lighter blue line. On the right side, there are three geometric shapes: a dark blue circle with a smaller dark blue circle inside it, a dark blue vertical rectangle, and a dark blue vertical rectangle that is slightly tilted to the right.

تغییرات در وضعیت فرصت‌های شغلی

خلاصه مدیریتی

شوک جدی بازار کار

رخداد‌های اخیر، باعث کاهش قابل توجه تقاضای نیروی کار (فرصت‌های شغلی) و در عین حال افزایش عرضه (ورود یا فعال شدن کارجویان) شده است.

- در میان صنایع، «گردشگری»، «تبلیغات» و «تجارت الکترونیک و خدمات آنلاین» بیشترین کاهش فرصت‌های شغلی را تجربه کردند؛ در حالی که کمترین کاهش مربوط به «دارو»، «خرده فروشی» و «کشاورزی» بوده است.

- گروه‌های شغلی «دیجیتال مارکتینگ و سئو»، «طراحی گرافیک» و «ترجمه و تولید محتوا» بیشترین کاهش فرصت‌های شغلی را دارند؛ در حالی که کمترین کاهش مربوط به «نگهبان»، «بهداشت، ایمنی و محیط زیست» و «فروشنده و بازاریاب» بوده است.

جریان بازار در جنگ

با وجود شوک، بازار کار متوقف نشده و جریان فرصت‌ها ادامه دارد

- برخلاف تصور، بازار کار دچار توقف کامل نشده است؛ از ابتدای جنگ تا امروز، بیش از ۷۳۰۰ شرکت در جاب‌ویژن اقدام به ثبت حدود ۲۰/۰۰۰ موقعیت شغلی جدید کرده‌اند.
- فعالیت اقتصادی همچنان در حال جریان است، هرچند با شدت کمتر و برخی از شرکت‌ها همچنان به استخدام نیروی جدید ادامه می‌دهند.

نیاز بازار به همراهی

مکانیزم‌های درونی بازار در حال فعال شدن برای بازیابی تعادل هستند

- بازار کار همانند سایر بازارها دارای پویایی‌های اصلاحی است. داده‌ها نشان می‌دهد که از ابتدای اردیبهشت، نشانه‌هایی از رسیدن به کف و آغاز بازگشت تدریجی مشاهده می‌شود؛ هرچند فاصله معناداری با سطح تعادل پیشین همچنان وجود دارد.
- شکاف میان فرصت‌های شغلی سال جاری و متوسط سال‌های گذشته در هفته سوم فروردین حدود ۸۶٪ بوده و این مقدار در پایان هفته اول اردیبهشت به ۶۴٪ رسیده است.

بازگشت کامل بدون مداخله بعید است و نیاز به اقدام هماهنگ وجود دارد

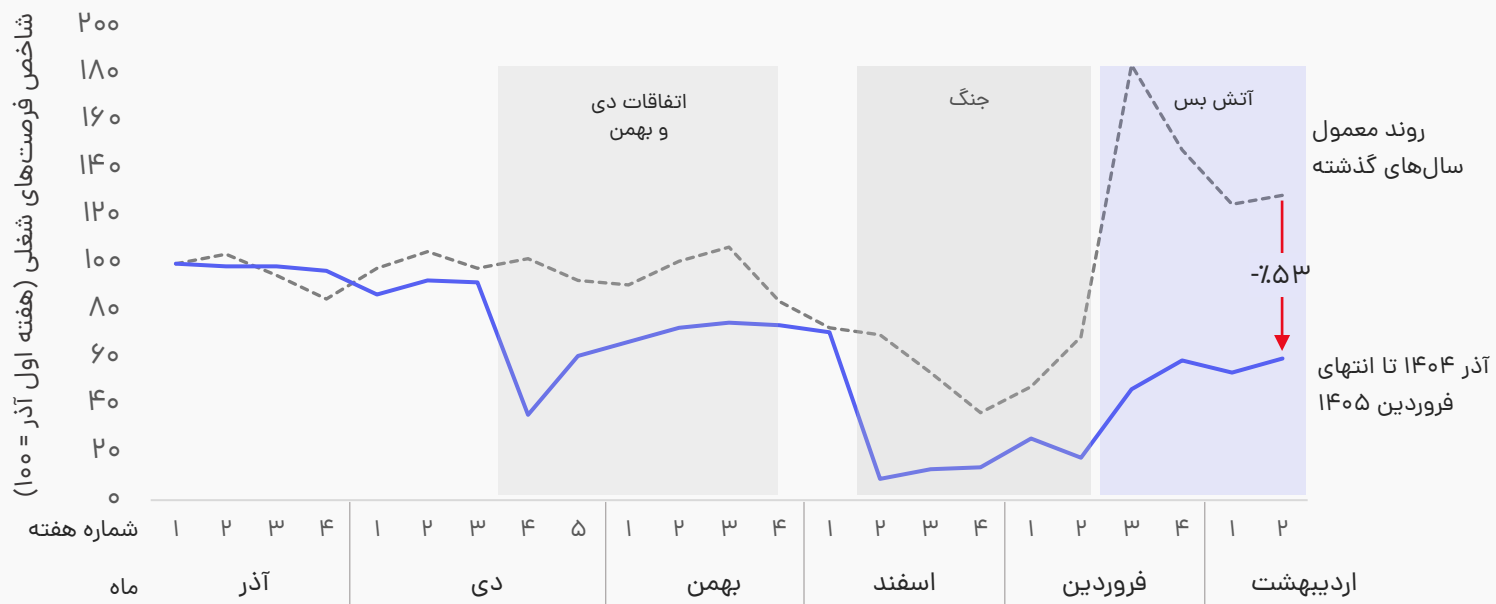
- بهبودهای اخیر برای بازگشت سریع کافی نیست. تسریع در احیای بازار نیازمند اقدامات هدفمند از سوی کارفرمایان، کارجویان و سیاست‌گذاران است.

بازار کار در سال ۱۴۰۵ با افت محسوس فرصت‌های شغلی مواجه شد؛ در هفته دوم اردیبهشت، شاخص تعدیل‌شده فرصت‌های شغلی ۵۳٪ کمتر از مقدار معمول سال‌های گذشته بود

روند هفتگی شاخص فرصت‌های شغلی

هفته اول آذر = ۱۰۰، تعدیل‌شده بر اساس روز کاری

بازه مورد بررسی ——— روند معمول سال‌های گذشته

این نمودار شاخص هفتگی فرصت‌های شغلی آنلاین را نشان می‌دهد؛ شاخصی که با تعدیل تعداد روزهای کاری هر هفته و حذف اثر فصلی بازار محاسبه شده است.

- **آذرماه** امسال با وضعیت نسبتاً بهتری شروع شد؛ **شاخص فرصت‌های شغلی** در ابتدای بازه **نزدیک** به روند معمول سال‌های گذشته بود. از انتهای **دی‌ماه** شاهد **افت جدی** هستیم، اما بازار در **بهمن** بخشی از این کاهش را **جبران کرد**.

- با آغاز جنگ، **روند بازیابی متوقف شد** و فاصله شاخص با روند معمول تا پایان فروردین دوباره افزایش یافت، به طوری که در هفته دوم اردیبهشت، **۵۳٪ پایین‌تر** از روند معمول سال‌های گذشته بود.

منبع: آگهی‌های منتشر شده در پلتفرم جاب‌ویژن

با وجود فشار جنگ بر بازار کار، نشانه‌هایی از تداوم فعالیت استخدامی دیده می‌شود؛ از شروع جنگ تا پایان هفته دوم اردیبهشت، بیش از ۲۰,۰۰۰ فرصت شغلی جدید از سوی ۷,۳۰۰ سازمان ثبت شده است

۲۰,۰۰۰

فرصت شغلی جدید

۷,۳۰۰

سازمان

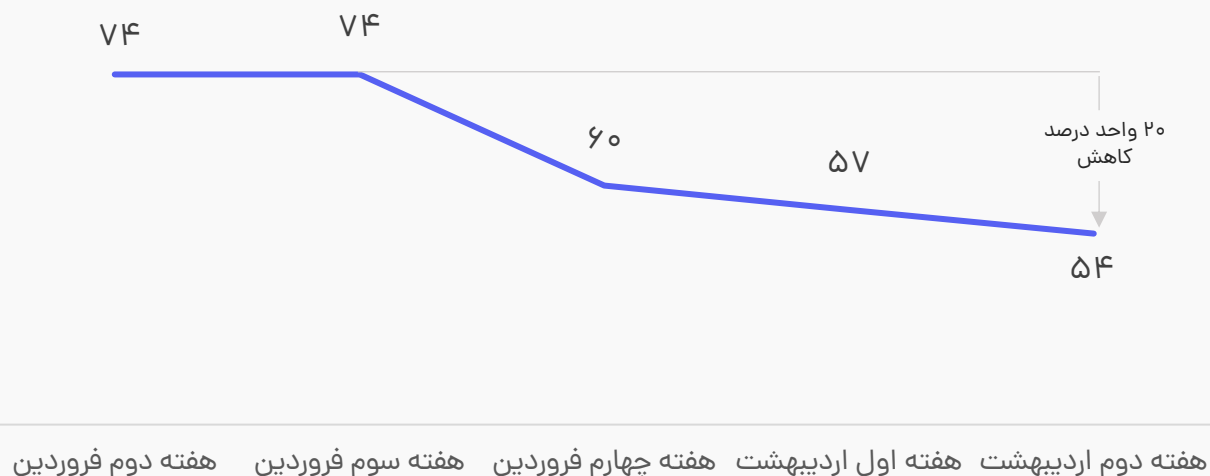
هرچند داده‌ها از افت محسوس فرصت‌های شغلی در دوران جنگ حکایت دارند، اما این افت به معنای **توقف کامل** بازار کار نیست. در همین بازه، هزاران سازمان همچنان نیازهای استخدامی خود را ثبت کرده‌اند و بخشی از جریان جذب نیرو ادامه داشته است. بنابراین، تصویر دقیق‌تر از بازار کار این است که **فعالیت استخدامی کاهش یافته، اما به صفر نرسیده** و همچنان نشانه‌هایی از تداوم تقاضا برای نیروی کار دیده می‌شود.

منبع: آگهی‌های ثبت شده در پلتفرم جاب‌ویژن

از شروع آتش‌بس تاکنون، شاهد کاهش ۲۰ واحد درصدی فاصله میان فرصت‌های شغلی جدید در سال جاری و میانگین سال‌های پیش از آن هستیم

روند هفتگی فاصله میان فرصت‌های شغلی در دوران جنگ و دوران مشابه

درصد فاصله تعداد فرصت‌های شغلی در هفته‌های کاری

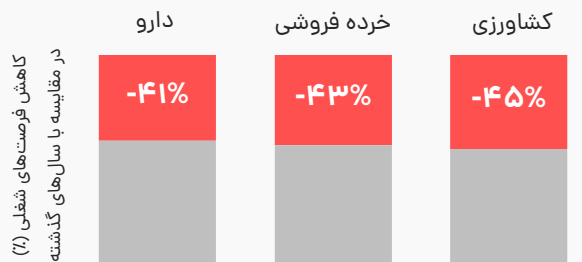
- نمودار نشان می‌دهد در هر هفته کاری، چه فاصله‌ای میان تعداد فرصت‌های شغلی منتشر شده در سال جاری و بازه مشابه در سال‌های گذشته وجود دارد.
- پس از آتش‌بس شاهد بهبود نسبی هستیم، به طوری‌که فاصله میان فرصت‌های شغلی در سال جاری و سال‌های گذشته، به مقدار ۲۰ واحد درصد کاهش یافته است یعنی در هفته‌های ابتدایی فروردین تعداد فرصت‌های شغلی ۷۴٪ کمتر از میانگین سال‌های گذشته بود که در انتهای هفته دوم اردیبهشت به ۵۴٪ رسیده است.
- از کل مقدار ۲۰,۰۰۰ فرصت شغلی جدید که از ابتدای جنگ تاکنون فعال شده‌اند، حدود ۱۵,۰۰۰ فرصت شغلی مربوط به بازه پس از آتش‌بس بوده است؛ شواهد نشان می‌دهند که بازار کار در حال اصلاح و بازیابی نسبی است.

منبع: آگهی‌های منتشر شده در پلتفرم جاب‌ویژن

الگوی افت فرصت‌های شغلی نشان می‌دهد جنگ بیشترین فشار را بر صنایع حساس به نااطمینانی و تقاضای اختیاری* (مانند گردشگری) وارد کرده، اما صنایع نزدیک‌تر به نیازهای روزمره و خدمات ضروری (مانند دارو) افت محدودتری داشته‌اند

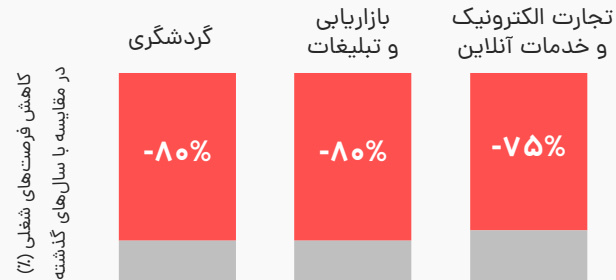
صنایع با کمترین افت فرصت‌های شغلی^۱

درصد افت فرصت‌های شغلی از آغاز جنگ تا پایان هفته دوم اردیبهشت نسبت به دوره مشابه سال‌های قبل

صنایع با بیشترین افت فرصت‌های شغلی^۱

درصد افت فرصت‌های شغلی از آغاز جنگ تا پایان هفته دوم اردیبهشت نسبت به دوره مشابه سال‌های قبل

افت فرصت‌های شغلی صنایع مختلف در بازه ۸۰٪ تا ۴۱٪ قرار دارد

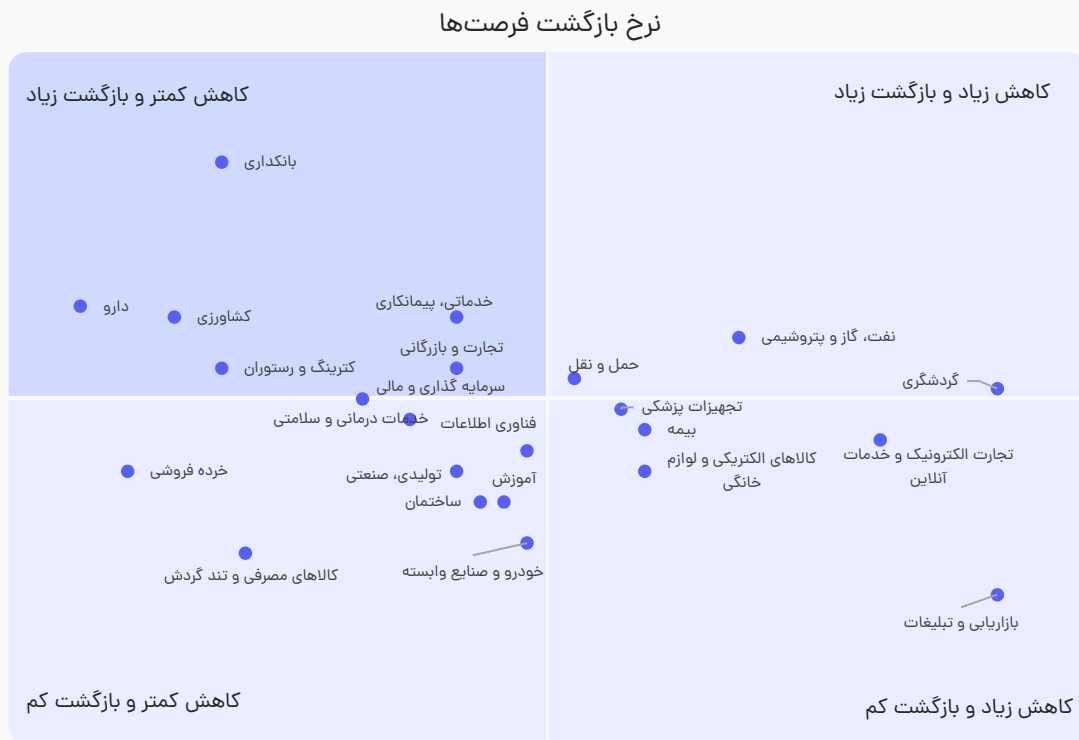
- بیشترین افت در صنایع وابسته به تقاضای اختیاری و شرایط عادی بازار دیده می‌شود؛ صنایعی مانند گردشگری، هتلداری، بازاریابی و تبلیغات که در دوران نااطمینانی، تقاضای آن‌ها سریع‌تر کاهش می‌یابد.
- قطع یا اختلال اینترنت نیز احتمالاً افت برخی صنایع را تشدید کرده است؛ به‌ویژه در خدمات الکترونیک، تجارت آنلاین، بازاریابی و تبلیغات که بخش مهمی از فعالیت آن‌ها به کانال‌های ارتباطی آنلاین وابسته است.
- در مقابل، صنایع نزدیک‌تر به نیازهای روزمره و خدمات ضروری، کاهش محدودتری را تجربه کرده‌اند؛ این الگو نشان می‌دهد تقاضای پایدارتر در این بخش‌ها بخشی از اثر جنگ را تعدیل کرده است.
- در مجموع، اثر جنگ بر بازار کار صنایع نامتوازن بوده است؛ همه صنایع آسیب دیده‌اند، اما شدت آسیب به ماهیت تقاضا، وابستگی به شرایط عادی بازار و میزان اتکا به کانال‌های آنلاین بستگی داشته است.

آگهی‌های منتشر شده در پلتفرم جاب‌ویژن

* تقاضای اختیاری، به معنای تقاضای هزینه‌ای است که مردم و سازمان‌ها می‌توانند در شرایط نااطمینانی، بحران یا فشار اقتصادی به تعویق بیندازند، کم کنند یا حذف کنند.

در میان صنایع مختلف، صنعت دارو و بانکداری، در عین تجربه کاهش کمتر فرصت‌های شغلی، سرعت بازگشت بیشتری را تجربه کرده‌اند و این در حالیست که صنعت بازاریابی و تبلیغات علیرغم ریزش زیاد، بازگشت خیلی کندی نیز دارد

مقایسه نرخ کاهش و بازگشت فرصت‌های شغلی

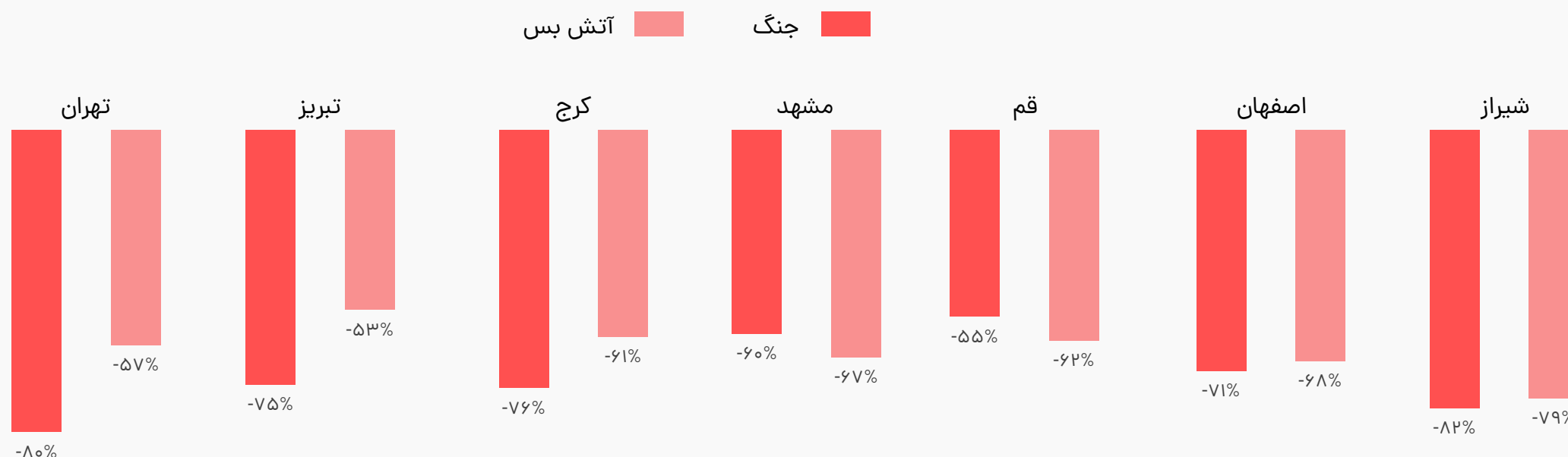
- در نمودار، مقدار کاهش فرصت‌های شغلی صنایع مختلف با نرخ بازگشت فرصت‌ها پس از جنگ مقایسه شده‌اند.
- در بخش بالا سمت چپ، صنایع با کمترین تجربه کاهش موقعیت‌های شغلی و بیشترین سرعت بازگشت را مشاهده می‌کنید و در قسمت پایین سمت راست، صنایع با کاهش خیلی زیاد و سرعت خیلی کم بازگشت.

منبع: آگهی‌های منتشر شده در پلتفرم جاب‌ویژن

در میان شهرهای بزرگ، شیراز و تهران بیشترین کاهش فرصت‌های شغلی را در طی جنگ تجربه کردند و کمترین مقدار کاهش در دوران جنگ مربوط به قم و مشهد بوده است

تغییر فاصله فرصت‌های شغلی از حالت معمول سال‌های گذشته در دوران پس از آتش بس

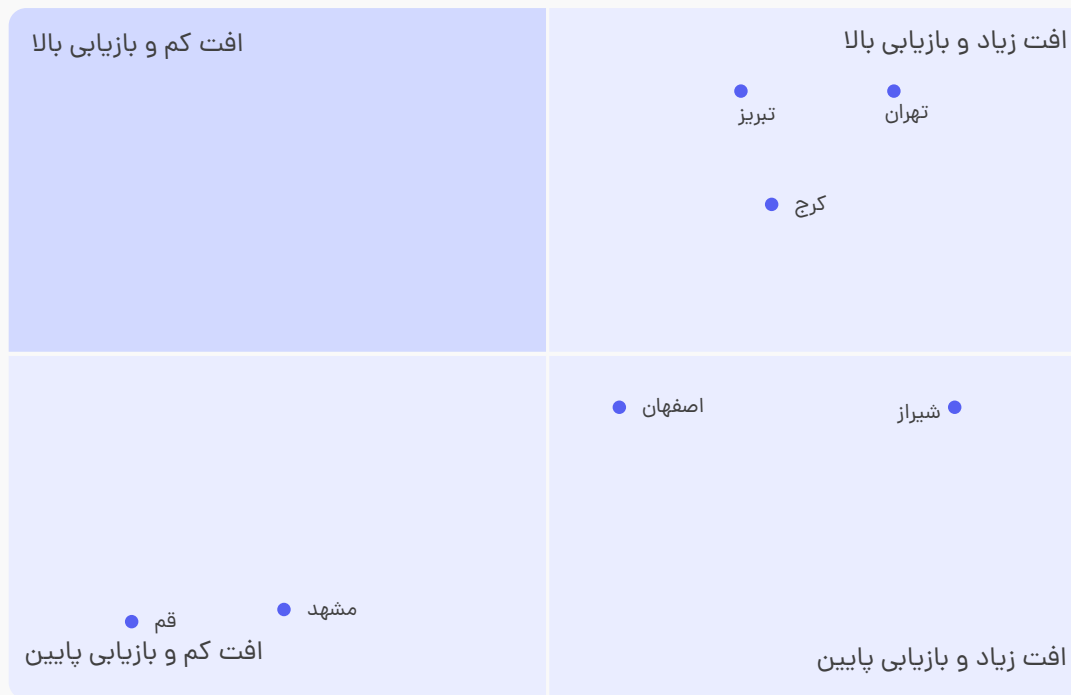
(فرصت‌های شغلی هر شهر در دوران جنگ و آتش بس، تا پایان هفته دوم اردیبهشت، چند درصد کمتر از مقدار معمول در سال‌های گذشته بوده است)

منبع: آگهی‌های منتشر شده در پلتفرم جاب‌ویژن

مشهد و قم با توجه به افت کمتری که داشتند، نه تنها روند بازگشت را آغاز نکرده‌اند بلکه همچنان رو به افول هستند و این در حالی‌ست که تهران علی‌رغم افت بالا در حال بازگشت سریع‌تر است

مقایسه نرخ کاهش و بازگشت فرصت‌های شغلی

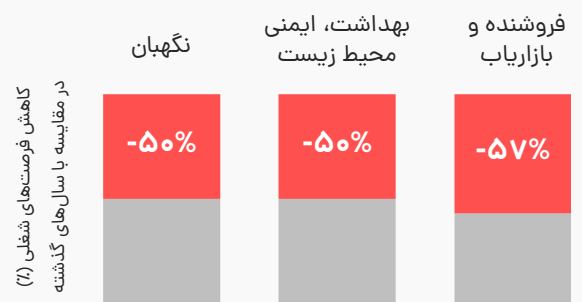
- در نمودار، مقدار کاهش فرصت‌های شغلی شهرهای مختلف با نرخ بازگشت فرصت‌ها پس از جنگ مقایسه شده‌اند.
- همانطور که مشاهده می‌شود، مشهد و قم که افت کمتری را در طول جنگ تجربه کردند، همچنان بازار کار در حال افول و کاهش دارند و بازارها روند بازگشت را شروع نکرده‌اند.
- در شهرهای تهران، کرج و تبریز، علی‌رغم کاهش شدید فرصت‌های شغلی در طول جنگ شاهد بازگشت بازار با سرعت بیشتر هستیم.
- در شهر اصفهان و شیراز علی‌رغم کاهش شدید فرصت‌های شغلی در طول جنگ، بازگشت قابل توجهی مشاهده نمی‌شود.

منبع: آگهی‌های منتشر شده در پلتفرم جابویژن

در دوران جنگ تقاضای تمامی گروه‌های شغلی کاهش یافت اما در این میان، بیشترین کاهش در گروه‌های شغلی وابسته به اینترنت رخ داده است

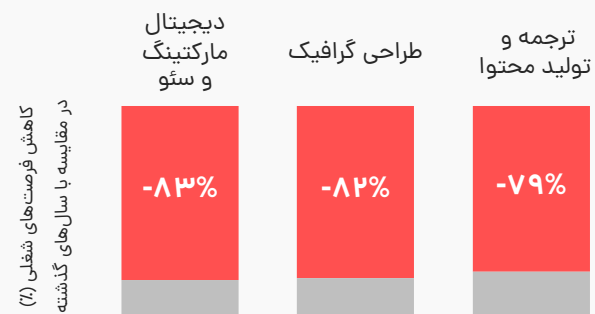
گروه‌های شغلی با کمترین افت^(۱)

درصد افت فرصت‌های شغلی از آغاز جنگ تا پایان هفته دوم اردیبهشت نسبت به دوره مشابه سال‌های قبل

گروه‌های شغلی با بیشترین افت^(۱)

درصد افت فرصت‌های شغلی از آغاز جنگ تا پایان هفته دوم اردیبهشت نسبت به دوره مشابه سال‌های قبل

- در میان گروه‌های شغلی مختلف، بیشترین کاهش در گروه‌هایی رخ داده است که به اینترنت وابستگی بیشتری دارند، در این گروه‌ها شاهد ریزش بسیار شدید فرصت‌های شغلی هستیم، چرا که با قطع دسترسی به ابزارهای اینترنتی، فعالان بسیاری از این مشاغل یا نمی‌توانند کاری انجام دهند یا عمده کاری که انجام می‌دهند با اختلال مواجه می‌شود.
- مشاغلی که به عملیات‌های روزانه کسب‌وکارها نزدیک‌تر هستند در مقابل مشاغلی که جنبه‌های توسعه‌ای دارند، کاهش کمتری را تجربه می‌کنند.

افت فرصت‌ها در گروه‌های مختلف در بازه ۸۳٪ تا ۵۰٪ قرار دارد

منبع: آگهی‌های منتشر شده در پلتفرم جاب‌ویژن

* تقاضای اختیاری، به معنای تقاضای هزینه‌ای است که مردم و سازمان‌ها می‌توانند در شرایط نااطمینانی، بحران یا فشار اقتصادی به تعویق بیندازند، کم کنند یا حذف کنند.

۵۴

پیوست

روش‌شناسی محاسبه شاخص‌ها- بخش ۱

بازه بررسی‌شده در این پژوهش از ابتدای آذر تا انتهای هفته دوم اردیبهشت است. سال اصلی مورد بررسی، بازه ابتدای آذر ۱۴۰۴ تا انتهای فروردین ۱۴۰۵ بوده و بازه مرجع نیز بر اساس میانگین دو سال قبل در همین بازه زمانی محاسبه شده است.

در این گزارش، برای بررسی اثر جنگ بر بازار کار آنلاین، روند فرصت‌های شغلی در بازه ابتدای آذر ۱۴۰۴ تا پایان فروردین ۱۴۰۵ بررسی شده است. برای اینکه تغییرات مشاهده‌شده تا حد ممکن از اثر تعطیلی‌ها، تفاوت تعداد روزهای کاری و الگوی طبیعی بازار در ماه‌های مختلف جدا شود، این اعداد خام به‌صورت شاخص‌ها در چند مرحله محاسبه شده‌اند.

۱. محاسبه تعداد هفتگی فرصت‌ها

۲. ابتدا برای هر هفته، تعداد فرصت‌های شغلی آنلاین منتشرشده

این محاسبات برای بازه مورد بررسی و همچنین برای بازه مشابه در سال‌های گذشته انجام شد.

۲. نرمال‌سازی بر اساس تعداد روز کاری

از آنجا که تعداد روزهای کاری در هفته‌های مختلف یکسان نیست، به‌ویژه در هفته‌های دارای تعطیلی یا در بازه نوز، اعداد خام مستقیماً با هم قابل مقایسه نیستند. برای کاهش این اثر، تعداد فرصت‌های شغلی هر هفته بر تعداد روزهای کاری همان هفته تقسیم شد. بنابراین، شاخص‌ها بر پایه مقدار روزانه در روزهای کاری محاسبه شده‌اند.

روش‌شناسی محاسبه شاخص‌ها- بخش ۲

۳. شاخص‌سازی با پایه ۱۰۰

پس از نرمال‌سازی و تعدیل فصلی، هفته اول آذر به‌عنوان نقطه پایه در نظر گرفته شد و مقدار شاخص در این هفته برابر با ۱۰۰ قرار گرفت. سپس مقدار شاخص برای سایر هفته‌ها نسبت به این سطح پایه محاسبه شد. (هم برای دوره با شروع از آذر ۱۴۰۴ و هم برای متوسط سال‌های گذشته)

۴. فاصله از وضعیت عادی

برای شهرهای بزرگ، صنایع و گروه‌های شغلی، فاصله تعداد فرصت‌های شغلی تعدیل شده به روز کاری با متوسط سال‌های گذشته مقایسه شده است. در این مقایسه، برای مثال اگر در یک بازه، تعداد فرصت‌های شغلی در یک صنعت ۱۰۰ بوده و در بازه جاری، به ۲۰ رسیده باشد، فاصله این صنعت تا حالت عادی ۸۰ خواهد بود.

۵. نرخ بازگشت

این شاخص به قصد تعیین سرعت بازگشت بازار کار یک منطقه یا صنعت محاسبه می‌شود. در این شاخص، نرخ تغییرات شاخص «فاصله از وضعیت عادی» در بازه جنگ و در بازه آتش بس محاسبه شده است.

۶. نحوه تفسیر نتایج

در این گزارش، شاخص‌ها نشان‌دهنده مقدار خام فرصت‌ها نیستند، بلکه روند تعدیل‌شده آن‌ها را نمایش می‌دهند. به همین دلیل، تفسیر اصلی گزارش بر اساس فاصله شاخص‌ها از سطح پایه و همچنین مقایسه آن‌ها با روند معمول سال‌های گذشته انجام شده است.

راه‌های ارتباطی

آدرس وبسایت: jobvision.ir

شناسه کانال تلگرام: t.me/jobvision

شناسه صفحه اینستاگرام: [job-vision](https://www.instagram.com/job-vision)

آدرس لینکدین: www.linkedin.com/company/job-vision-ir

ایمیل ارتباط با تیم تحلیل و تهیه‌کننده‌ی گزارش: reports@jobvision.ir

جاب ویژن